

REMONTLIETU UN BŪVMATERIĀLU MAIŅAS PUNKTA IZVEIDES KONCEPCIJA

PUBLIKĀCIJAS MĒRĶIS

2021. gada vasarā projekta „Pāreja uz aprites ekonomiku pilsētībniecībā “URGE”” ietvaros Rīgā, Viskaļu ielā 36, tika nodrošināta remontlietu un būvmateriālu maiņas punkta darbība, kurā bez maksas bija iespējams nodot un paņemt lietojamus, kvalitatīvus materiālus, kā arī tika veicināta sabiedrības un dažādu partneru iesaiste, kopīgi vērtējot nepieciešamos soļus šādas vietas pilnveidošanai.

Remontlietu un būvmateriālu maiņas punkta testēšanu nodrošināja biedrība FREE RIGA, Rīgas pašvaldības aģentūras “Rīgas enerģētikas aģentūra” uzdevumā, kura ir atbildīgā iestāde par Eiropas Savienības starpreģionu sadarbības programmas URBACT III 2014.-2020. gadam projekta „Pāreja uz aprites ekonomiku pilsētībniecībā “URGE”” ieviešanu. Projekta mērķis ir izstrādāt integrētu rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku pilsētībniecībā Rīgas pilsētas pašvaldībā.

Šis izmēģinājuma kampaņas rezultātā esam radījuši ikvienam pieejamu zināšanu bāzi - pieredzes apkopojumu un koncepcijas vadlīnijas šādas vietas izveidei, lai ikvienam interesentam ir iespēja šādu punktu izveidot jebkurā Latvijas vietā.

Aprites ekonomika ir ilgtspējību veicinošs attīstības modelis, kura būtība ir produktu, materiālu un resursu vērtības noturēšana ekonomikā pēc iespējas ilgāk, vienlaikus samazinot gan izejvielu patēriņu un atkritumu apjomu, gan arī ietekmi uz vidi.*

* Circular economy: definition, importance and benefits:
<https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/economy/20151201STO05603/circular-economy-definition-importance-and-benefits>

Šis materiāls tapis projekta „Pāreja uz aprites ekonomiku pilsētībniecībā “URGE”” ietvaros par Eiropas Savienības starpreģionu sadarbības programmas URBACT III 2014. - 2020. finanšu līdzekļiem. Projekts atbalsta aprites ekonomikas principu integrāciju būvniecības procesos, tādējādi veicinot ilgtspējīgu pilsētu attīstību. Par projekta ieviešanu ir atbildīga Rīgas pašvaldības aģentūra “Rīgas enerģētikas aģentūra”, par šī materiāla saturu atbild biedrība FREE RIGA.

REMONTLIETU UN BŪVMATERIĀLU MAIŅAS PUNKTS

KONCEPCIJA

Remontlietu un būvmateriālu maiņas punkta koncepcijas pamatā ir vienkāršs princips - materiālu atgriešana otrreizējā lietošanā, gan tos nododot, gan saņemot.

Taču, lai šādu konceptu īstenotu, ir būtiski gan definēt savu lomu, gan plānotos darbības principus, kā arī šajās izvēlēs ņemt vērā ieceres mērogu un no tā izrietošās praktiskās vajadzības.

Tādēļ būvmateriālu maiņas punktam nav universāla īstenošanas modeļa, tas tiek veidots atbilstoši veidotāja iespējām, pamatā īstenojot mērķi par materiālu apmaiņas veicināšanu un pēc iespējām papildinot to ar dažādām idejām un aktivitātēm.

MAIŅAS PUNKTA DARBĪBAS APRĀKSTS

Maiņas punkta darbības mērķis ir veicināt būvmateriālu ilgtspējīgu izmantošanu, tādējādi samazinot gan būvniecības atkritumus, gan jaunu resursu ieguvu un patēriņu. Maiņas punkti dod iespēju patērētājiem saņemt nepieciešamos materiālus tieši nepieciešamajā daudzumā bez maksas vai par pieejamu cenu. Šādi būvmateriālu maiņas punkti palīdz ilgtspējīgi izmantot resursus, atslogo atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, saudzē vidi, kā arī pilda sociālo funkciju. Maiņas punkti veicina iedzīvotāju paradumu maiņu un ir nozīmīga aprites ekonomikas infrastruktūras sastāvdaļa, kas iespējo ikvienam iedzīvotājam īstenot aprites ekonomiku savā ikdienā.

Šādu maiņas punktu darbība var būt balstīta uz dažādiem darbības principiem.

SABIEDRĪBAS INTERESE UN IEGUVUMI

Kā liecina būvmateriālu maiņas punkta darbības laikā iegūtā atgriezeniskā saite, Rīgas iedzīvotājiem ir nepieciešamība pēc šāda veida punktiem, gan finansiālu, gan vides ētikas, gan sociālu iemeslu dēļ.

Lielākā daļa apmeklētāju izteikuši pozitīvu atzinību par maiņas punktu šādu iemeslu dēļ:

- iespēja ietaupīt, saimnieciski rīkoties;
- apjukums un neziņa, kur utilizēt būvgružus un remonta atlikumus;
- vides saudzēšana;
- prieks par maiņu, kā iniciatīvu, interesantu pieredzi.

Savukārt, aptaujājot klātienē apmeklētājus, novērots, ka intereses iedalās:

- konkrēta materiāla nepieciešamība mazos apjomos;
- vēlme nodot materiālu pārpalikumus atbildīgi;
- interesanta iniciatīva, iespēja atrast ko noderīgu vai interesantu bez maksas.

Ir interese par maiņas punktu, arī kā par kopienas tikšanās vietu, kas apvieno dažāda veida remont-entuziastus, un kā vietu kur saņemt papildu pakalpojumus. Liela nozīme ir arī tam, ka šāda tipa projekts sniedz iespēju sabiedrības neaizsargātākajām grupām uzlabot savas dzīves vides kvalitāti.

Savukārt, anketās norādītā interese par maiņas punktiem gan Rīgas mikrorajonos, gan Kurzemē, kā arī citās pašvaldībās, liecina kā šāda tipa ideja būtu multiplicējama un attīstāma Latvijas mērogā.

Kopumā apmeklētāji ir norādījuši, ka maiņa ar materiāliem vai videi draudzīga utilizācijas iespēja ir būtiska nepieciešamība pilsētvidē un par lielāko atbalstu šāda punkta izveidei tiek norādīta pašvaldība, atzīmējot to kā pašsaprotamu, ka šāda veida vietas tiek uzturētas par pašvaldības līdzekļiem, jo tās kalpo tiešam sabiedrības labumam, nevis biznesa mērķiem.

IESPĒJAMIE DARBĪBAS PRINCIPI

MAIŅA, KĀ SOCIĀLA BEZPEĻŅAS INICIATĪVA

Veicināt lietotu būvmateriālu apriti maiņas ceļā var ikviens, gan individuāli meklējot jaunus lietotājus saviem materiāliem, gan iesaistot plašāku sabiedrību un veidojot maiņas punktu dažādos mērogos, piemēram:

- vietēja, maza mēroga iniciatīva - brīvi pieejama telpa daudzdzīvokļu mājā, kur kaimiņiem ir iespēja atstāt lietotus materiālus. Apriti šādā maiņas punktā iespējams organizēt brīvprātīgi, iedzīvotājiem savstarpēji vienojoties par maiņas telpā nododamo lietu sortimentu, brīvprātīgi maiņas organizējot telpas kārtības uzturēšanu, kā arī izziņojot par pieejamajām lietām saziņas grupā (piemēram, *WhatsApp*) vai pie ziņojumu dēļa.
- vietēja, vidēja mēroga iniciatīva - kopienas telpa, kas pieejama plašākam sabiedrības lokam, un pilda arī sociālu funkciju - tikšanās vieta interesentiem, nodarbību un izglītojošu lekciju organizēšanas platforma, instrumentu bibliotēka u.c. Lai organizētu šāda veida maiņas punktu, ieteicams darboties nevalstiskas organizācijas ietvarā, jo tādejādi iespējams piesaistīt ziedojumus, projektu finansējumu, brīvprātīgo darbaspēku, kā arī veidot sadarbību ar pašvaldību.

PIEMĒRI:

GILBARD COLLECTIF CREATIE & CONSTRUCTIE. BRISELE, BEĻĢIJA.

Gilbard ir mākslinieku kolektīva veidota vieta, kur apmainīties ar otrreiz izmantojamiem materiāliem, balstoties uz punktu sistēmu. Šī vieta Briselē darbojas no 2019. gada kā sociāls projekts, lai veicinātu lietotu būvmateriālu apriti, kā arī nodrošinātu tikšanās vietu apkārtnes un pilsētas iedzīvotājiem, rīkojot kopīgas darbnīcas un atpūtas pasākumus. *Gilbard* kolektīvs regulāri organizē arī galdniecības nodarbības jauniešiem un bērniem no sociāli nelabvēlīgām ģimenēm apkaimēs, tādejādi veicinot bērnu un jauniešu iesaisti jēgpilnā brīvā laika pavadīšanā.

EKONOMISKAIS MODELIS

Gilbard daļēji savu pamatdarbību nodrošina, nodarbojoties ar profesionālo galdniecību, un daļēji - saņemot finansējumu no pašvaldības, jo pilda arī sociāli nozīmīgu funkciju apkaimes iedzīvotājiem un veicina aprites ekonomikas principu ieviešanu. Šajā maiņas punktā materiālu maiņa notiek, izmantojot "punktu sistēmu" - katra atnestā materiāla vērtība tiek novērtēta ar punktiem, nevis naudas vienībās. Šie punkti tiek reģistrēti un uzkrāti interneta platformā, kurā katram maiņas punkta lietotājam ir izveidots personīgs profils. Līdz ar to maiņas iespējas tiek nodrošinātas uzkrāto punktu ietvaros. Kā apgalvo paši maiņas punkta veidotāji, tādā veidā tiek veicināta godīga apmaiņa, kā arī radīta piederības sajūta un veidota kopiena, kura aktīvi piedalās gan aprites veidošanā, gan maiņas punkta darbībā.

PIEMĒRI:

BRĪVBODE. MANTU MAIŅAS UN TIKŠANĀS VIETA. RĪGA, LATVIJA.

Lai gan Brīvodes pamatdarbība nav saistīta ar remontlietu un būvmateriālu apmaiņu, jo tās lielāko daļu sortimenta veido apģērbs, grāmatas un sadzīves priekšmeti, šobrīd Brīvbodē pieejami arī nelieli stendi, kuros apmeklētāji var nodot un paņemt neliela izmēra remontlietas - krāsas, tapetes, otas u.c.

EKONOMISKAIS MODELIS

Brīvbode darbojas biedrības FREE RIGA paspārnē kā biedrības telpu lietotāju izveidota iniciatīva. Tādējādi tai ir biedrības nodrošinātas telpas un iespēja piesaistīt finansējumu ar biedrības palīdzību. Brīvbodes komanda lielākoties darbojas brīvprātīgi un tādi izdevumi kā komunālie maksājumi, bezmaksas kafija un tēja apmeklētājiem, kā arī atkritumu utilizācija, tiek nodrošināti no apmeklētāju ziedojumiem. Šajā maiņas punktā ikviens var paņemt to, ko vēlas bez maksas, tajā pašā laikā apmeklētāji tiek aktīvi aicināti brīvprātīgi iesaistīties Brīvbodes ikdienas darbības nodrošināšanā.

SOCIĀLAS BEZPEĻNAS INICIATĪVAS SVID ANALĪZE

SPĒCĪGĀS PUSES

Var notikt akcijas veidā, brīvajā laikā

Attīstīt nevalstisko organizāciju, kura piesaista arī finansējumu darbībai

Brīvprātīgo un algoto darbinieku jauktas komandas ļauj elastīgāk plānot darbinieku iesaistes intensitāti atbilstoši nepieciešamībai

IESPĒJAS

Ietekmīgs patērētāju sabiedrības paradumu maiņas rīks

Veicina nozīmīgus sociālos un vides mērķus

Pašvaldības atbalsts un iesaiste aktivitātes popularizēšanā

Iespēja veidot sadarbības platformu ar citām līdzīgām iniciatīvām, veicināt aktivitātes multiplicēšanu

VĀJĀS PUSES

Nav finanses ilgtermiņa darbībai un stabilitātei

Darbība balstīta uz entuziasmu, kurš var izsīkt

Nepietiekama iesaistīto (lietotāji, sabiedrība, pašvaldība) izpratne par maiņu, kā principu

DRAUDI

Atkritumu utilizācijas u.c. izmaksu pieaugums

Iespēja, ka materiāli nonāk pie pārtirgotājiem, kuri merkantīli izmanto sociālu iniciatīvu

MAIŅAS PUNKTS, KĀ PELNOŠS UZŅĒMUMS

Lai nodrošinātu pēc stabilu ilgtermiņa darbību un maiņas punkta attīstību, ieteicams izvēlēties uzņēmējdarbības formu. Vispiemērotākā uzņēmējdarbības forma būtu sociālais uzņēmums, jo maiņas punkta darbības mērķis ir cieši saistīts ar vides problēmu mazināšanu, kā arī citiem aprites ekonomikas principiem un sociālajiem ieguvumiem.

EKONOMISKAIS MODELIS

Projekta URGE ietvaros veiktās aptaujas dati liecina, ka maiņas punkta apmeklētāji būtu gatavi maksāt par maiņas punkta pakalpojumiem (prioritārā secībā):

- simboliska samaksa, ja es paņemu to, kas mani interesē;
- simboliska ieejas maksa (līdz 3 EUR);
- ikmēneša maksa, ja ir iespēja izmantot papildu pakalpojumus.

Kā liecina ārvalstīs apkopotā pieredze (sk. piemēru zemāk), lai nodrošinātu stabilu, prognozējamu finanšu plūsmu, kas nodrošina ilgtermiņa uzņēmuma darbību, šāda tipa uzņēmumam ir būtiski veidot blakus pakalpojumus. Tādējādi finanšu plūsma nav atkarīga tikai no materiālu maiņas, jo to apjomi un kvalitāte ir neprognozējami. Prakse liecina, ka sociālie uzņēmumi, kuri piedāvā lietotu materiālu apmaiņu par simbolisku samaksu, papildus atbalsta sociālajiem uzņēmumiem piedāvātos grantus un nodokļu atlaides saistībā ar nodarbinātību, algojot uzņēmumā cilvēkus ar kustību traucējumiem, seniorus u.tml., kā arī variējot ar papildu piedāvājumiem:

- galdniecība, metālapstrāde u.tml.;
- pārstrādātu dizaina priekšmetu pārdošana;
- instrumentu noma;
- "dari pats" nodarbības, maiņas punkta telpu noma līdzīgiem pasākumiem.

Arī Viskaļu ielas 36A maiņas punkta darbības laikā apkopotā informācija liecina, ka apmeklētāji būtu ieinteresēti par šādiem papildu pakalpojumiem:

- transportēšana, kas nodrošinātu iespēju izvest lielu apjomu materiālu gan pēc svaiga remonta, gan pēc tādiem materiāliem, kas uzkrāti ilgākā laika posmā;
- instrumentu noma;
- remontmeistaru kontakti;
- elektropreču remonta darbnīca;
- dažāda veida darbnīcas, apmācības;
- mēbeļu restaurācijas darbnīcas;
- radošās darbnīcas neparastiem remonta risinājumiem;
- konsultācijas par vienkāršotiem remonta risinājumiem;
- darba galda un instrumentu noma nelieliem atjaunošanas vai labošanas darbiem uz vietas.

URGE projekta ietvaros aptaujājot tos, kas varētu nodrošināt ar radošo darbību saistītus papildu pakalpojumus, piemēram, mēbeļu restaurācija, meistarklases un radošās darbnīcas, apmācības, kā lietot instrumentus u.tml., atsaucība uz tūlītēju iesaisti bija zema, kā galvenās barjeras minot:

- telpas nepiemērotību specifisku praktisku darbu veikšanai (ventilācijas trūkums, nepieciešamība pēc papildu ugunsdrošības prasībām);
- darba drošības instruktāžas nepieciešamība, kas ir maksas pakalpojums (nav iespējams piedāvāt bezmaksas pakalpojumu, darba drošības apmācība sadārdzina pakalpojumu vismaz par 50 EUR).

Instrumentu nomas gadījumā, aptaujājot vienu no lielākajiem instrumentu izplatītājiem Latvijā, tika norādīts, ka instrumentu noma ir atsevišķs biznesa modelis, kuram nepieciešams starta finansējums, kā arī pārliecinātība par maiņas punkta ilgtermiņa darbību, pirms šāda ieguldījuma veikšanas.

PIEMĒRS:

BATITERRE. BRISELE, BEĻĢIJA.

Beļģijas uzņēmums BATITERRE pamatdarbība ir lietotu, atkārtoti izmantojamu materiālu tirdzniecība. Šie materiāli ir demontēti nojaukšanai paredzētās ēkās vai apdares apdares materiāli no remonta objektiem. Tie tiek attīrīti un atjaunoti pēc nepieciešamības, un ir pieejami gan vairumtirdzniecībā, gan mazumtirdzniecībā. Tādejādi uzņēmums var nodrošināt arī nelielu apjomu lietotu būvmateriālu tirdzniecību par simbolisku samaksu, vai dažreiz arī bezmaksas maiņu.

SVID ANALĪZE MAIŅAS PUNKTAM, KĀ UZŅĒMUMAM

SPĒCĪGĀS PUSES

Iespējams plānot finanses, veidot ilgtermiņa stratēģijas, nodrošināt darbiniekus

Stabilāka perspektīva ilgtermiņā, jo darbojas uz pārdomāta biznesa plāna pamata, kura īstenošanu nodrošina uzņēmējs

VĀJĀS PUSES

Iespējams, nav rentabli nodarboties tikai ar maiņas punktu, jo ļoti darbietilpīgs process. Jānodrošina papildu darbības/pakalpojumi

Nepietiekami pārredzamas finanšu prognozes un blakus pakalpojumu klāsts, to pašizmaksa

IESPĒJAS

Granti uzņēmējdarbības atbalstam, t.sk., finanšu instrumenti apites ekonomikas attīstībai, sociālai uzņēmejdarbībai, nodarbinātībai

Pašvaldības atbalsts un iesaiste aktivitātes popularizēšanā

Iespēja veidot sadarbības platformu ar citām līdzīgām iniciatīvām, veicināt aktivitātes multiplicēšanu

Veicina nozīmīgu sociālo un vides mērķi

Ietekmīgs patērētāju sabiedrības paradumu maiņas rīks

DRAUDI

Atkritumu utilizācijas u.c. izmaksu pieaugums

Būvmateriālu cenu kāpums var ietekmēt finanšu rādītājus

Kopumā var izdarīt secinājumu, ka, veidojot maiņas punktu kā sociālo uzņēmumu, ir lielāks potenciāls ilgtermiņa attīstībai un stabilitātei, tajā pašā laikā netiek pazaudēts sociālais un vides mērķis - pēc būtības veidot sociālu iniciatīvu, kura spēj sevi finansiāli nodrošināt.

4 SOĻI MAIŅAS PUNKTA IZVEIDEI

1. MĒRĶIS, DARBĪBAS PRINCIPS.

Definējiet maiņas punkta mērķi - ko tieši vēlaties izmainīt/sasniegt ar maiņas punkta izvedi? Atbilde noteiks arī darbības principu - vai šī būs sociāla iniciatīva vai uzņēmējdarbība? Cik laika vēlaties veltīt maiņas punktam? Vai plānojat to iniciēt, kā brīvā laika aktivitāti, vai veidot kā patstāvīgu darba vietu? Vai vēlaties sniegt kādus blakus pakalpojumus, piemēram, nodarbības, instrumentu nomu u.tml.?

Kādi ir būtiskākie ieguvumi un riski, izvēloties vienu vai otru darbības principu? Izmantojiet iepriekš attēlotās SVID analīzes matricu, lai sev definētu abu modeļu priekšrocības un vājās puses.

Neatkarīgi no izvēlēta darbības principa ir būtiski izveidot pirmreizēju, vienkāršotu izmaksu kalkulāciju, kas dotu ieskatu par aptuvenām izmaksām šāda projekta uzsākšanai.

Zemāk ir uzskaitītas pamata izdevumu pozīcijas, ar kurām bija jārēķinās Remontlietu un būvmateriālu maiņas punktā, Viskaļu ielā 36A. Tās var kalpot kā pamats vienkāršotam finanšu aprēķinam. Ja plānojat attīstīt uzņēmējdarbību, neapšaubāmi jāveido detalizētāka finanšu plūsma.

REMONTLIETU UN BŪVMATERIĀLU MAIŅAS PUNKTA PAŠIZMAKSAS IZDEVUMU POZĪCIJAS

Ikmēneša izdevumi:

- Telpu izmaksas (noma, komunālie maksājumi);
- Darba algas projekta vadītājam, maiņas punkta koordinātoram, publicitātes speciālistam (t.sk., nodokļi);
- Transporta izmaksas (regulārai atkritumu izvešanai; iespējama materiālu atvešana utml.);
- Mājaslapas uzturēšana.

Vienreizējie izdevumi:

- Mājaslapas domēna un platformas iegāde, mājaslapas tehniskā izveide;
- Telpas iekārtojums (plaukti, darba galds, u.tml.);
- Dizainera pakalpojumi (stila grāmata, logo, mājas lapas dizains);
- Norādes;
- Dezinfekcijas šķīdumi, tīrīšanas materiāli.

2. SORTIMENTA, BLAKUS PAKALPOJUMU UN TELPU IZVĒLE.

Vēl būtiska izvēle jāizdara definējot, kāda apjoma un tipoloģijas būvmateriālus plānojat pieņemt maiņas punktā - materiālu gabarīti un tipoloģija ir viens no būtiskākajiem aspektiem, kas nosaka telpas izvēli. Piemēram, ja plānojat maiņas punktā uzņemt smagus vai lieli gabarīta materiālus, piemēram, ķieģeļus, jumta segumus, rīgpīša plāksnes, jāreķinās, ka šādam mērķim vislabāk meklēt apsildāmas angāra telpas vai lielu telpu, kura atrodas pirmajā stāvā, bez kāpnēm un kurai blakus ir apsargājama āra teritorija ar pieejamu auto stāvvietu.

Viskaļu ielas 36A maiņas punkta darbība norisinājās ēkas pirmajā stāvā, taču par šķērslī liela gabarīta materiālu pieņemšanai kļuva gan telpas izmērs (72 kvadrātmetri), gan kāpnes pie ēkas ieejas un kāpnes uz ēkas pirmā stāva gaiteni. Tādēļ tika izveidotas vienkāršotas vadlīnijas, lai apmeklētājiem definētu, ko maiņas punktā var nodot un meklēt. Tāpat, apmeklētāji tika lūgti iepriekš saskaņot materiālus, kurus plāno nogādāt maiņas punktā, tādā veidā pārliecinoties gan par materiālu gabarītiem, gan daudzumu, gan kvalitāti.

VISKAĻU IELAS 36 REMONTLIETU UN BŪVMATERIĀLU MAIŅAS
PUNKTA SORTIMENTS:

- santehnika
- elektrotehnika
- stiprinājumi un furnitūra
- instrumenti
- kokmateriāli
- krāsas un piederumi
- apdares materiāli
- sausie maisījumi un ķīmija (tikai ar spēkā esošu realizācijas termiņu)
- konstrukciju metāli
- interjera detaļas

Būtiski, lai maiņai nodotie materiāli vai instrumenti būtu bez defektiem - gatavi lietošanai, pilnā komplektācijā un atbilstu mūsdienu drošības standartiem, kā arī būtu labi iepakoti (nelīst un nepūt), un iepriekš būtu uzglabāti atbilstoši ražotāja rekomendācijām.

Tāpat, izvēloties telpu veidu, būtiski prognozēt, vai kā blakus pakalpojumus plānojat arī praktiskās nodarbības, jo jebkura veida galdniecības, metālapstrādes, rūpnieciskās krāsošanas darbu veikšanai telpās nepieciešama atbilstoša ventilācijas sistēma, ugunsdrošības sistēma un apdrošināšana, kas ļoti būtiski padārdzina sākotnējo ieguldījumu telpas labiekārtojumā. Tādēļ iesakāms meklēt jau tehniski piemērotu telpu, kur ir nodrošinātas šīs funkcijas.

DER ZINĀT: ATKRITUMU UTILIZĀCIJA

ir būtisks faktors, kuru ņemt vērā gan pie darba organizācijas maiņas punktā, gan pie izmaksu pozīcijas. Kā zināms, būvgružus (t.sk., krāsas, lakas, celtniecības maisījumus u.c.) aizliegts izmest sadzīves konteineros un tie jānogādā speciālizētos atkritumu nodošanas punktos. Kā liecina pieredze, Viskaļu ielas 36 maiņas punktā, apmeklētāji nereti mēdz atstāt arī nelietojamus materiālus un jāreķinās ar regulāru atkritumu izvešanu.

IETEIKUMS:

Veidojot savu maiņas punktu, sazinies ar atkritumu apsaimniekotājiem, kas nodrošina apsaimniekošanu maiņas punkta rajonā. Iespējams, varat veidot sadarbību!

MAIŅAI NETIKA PIENĒMTS:

- rīgpīsis
- būvgruži
- tukši iepakojumi un krāsu bundžas
- ķieģeļi, lielgabarieta segumi u.tml.
- nenosakāmas izcelsmes/sastāva šķidrums un maisījumi
- PSRS laika un lamināta mēbeles

Arī piedāvājot darba galdus un darbu ar instrumentiem, apmeklētājiem jānodrošina darba drošības instruktāža, kas parasti ir papildus izmaksas. Savukārt elektropreču labošanas darbnīcas, vienkāršota mēbeļu restaurācija, vai radošās darbnīcas neparastiem remonta risinājumiem neprasa papildus telpu vai drošības specifikācijas.

Kā liecina aptaujā minētie komentāri, ir plaša interese par daudzveidīgu piedāvājumu, ko maiņas punkts varētu nodrošināt kā blakus pakalpojumus. Šeit iedzīvotāju atbildes uz anketas jautājumu: *Kādi vēl pakalpojumi tevi interesētu maiņas punktā?*

- Pieredzes apmaiņa;
- Kokmateriālu zāģēšana;
- Konsultācijas remontdarbu un būvniecības veikšanai;
- Darbarīku īre/noma;
- Dažādu meistarų pakalpojumi, piemēram, elektriķis, santehniķis;
- Sludinājuma dēļis, kur vietējie entuziasti ir gatavi paveikt kādu darbiņu pa simbolisku summu;
- Interesantas "dari pats" tipa darbnīcas un meistarklases par materiālu atkārtotu izmantošanu;
- Interesanti materiāli;
- Darbnīca par dekupāžu uz mēbelēm (jo īpaši - kā parastu lietu padarīt interesantu un unikālu);
- Informācija par būvgružiem, kā un kur tos pareizi nodot;
- Ja būtu kāds pagalms, kur bērni (mazi puikas) varētu piedalīties štābiņu, namiņu utt. izgatavošanā. Domāju, ka pilsētā vietu, kur izpausties ar materiāliem ir ļoti maz, paši materiāli nav tik liela problēma, tos pat ļoti maz kam vajag, jo cilvēki nemāk tos lietot. Vispirms jānāca mazie meistari;
- Atkritumu nodošana (par maksu);
- Mēbeļu un interjera priekšmetu, istabas augu maiņa;
- Grāmatu, drēbju u.c. apmaiņa
- Būvgužu un sadzīves atkritumu konteineri uz vietas, kur būtu iespējams nodod kravu ar būvgužiem;
- Sadzīves tehnikas maiņa un remonts;
- Mājas aksesuāru tirdzniecības (lietotu), piemēram, lampas, virtuves organizatori, vannas istabas plauktiņi utt.;
- Dizainera konsultācija;
- Sludinājumu dēļis pa nozarēm: metālapstrāde, santehnika, flīzēšana, universālie meistari, dārza labiekārtošana u.c.;
- Normatīvo prasību izklāsts un skaidrojumi;
- Informatīvā materiāla (literatūras) bibliotēkas izveide;
- Iekārtu pieejamība un darba galdi;
- Konsultācijas par materiāliem/remontdarbiem, saraksts ar uzticamu meistarų kontakthinformāciju palīdzētu ietaupīt laiku un finanšu resursus, kā arī padarītu remontu patīkamāku un mazinātu ar to saistīto stresu (esmu saskārusies ar krāpniekiem un neprofesionāļiem);
- Iespēja arī kaut ko nopirkt - piemēram, atnākt ar savu tukšu krāsas bundziņu un to papildināt;
- Iespēja apmainīties ar interjera, dizaina un remonta žurnāliem, grāmatām;
- Praktiska palīdzība remontdarbos, piemēram, smagumu celšana, flīzēšana. Palīdzības apmaiņa, piemēram, es kādam palīdzu 1h un man kāds palīdz to, ko es nevaru vai neprotu;
- Meistarų katalogs;
- Varbūt ir iespēja izveidot higiēnas preču maiņas punktu? Man, piemēram, ir vairākas zobu birstes iepakojumos, kuras nelietošu, jo pārgāju uz elektronisko zobu birsti, pampieri...
- Padomi
- Ļoti patīk jau piedāvātās idejas, lielākā problēma man ir lokācija - ja tas atrodas manā apkaimē, labprāt izmantotu, ja tālu - tad grūtāk atrast motivāciju doties turp;
- Iespēja nodot/paņemt mēbeles;
- Ieteikumi, kā uzturēt, remontējot mazāk, vienkāršāk, videi draudzīgāk.

3. SADARBĪBAS PARTNERI

Neatkarīgi no mēroga, kādā plānojat maiņas punkta darbību, akcentējamās vairākas būtiskas partneru grupas, ar kurām būtu noderīgi veidot sadarbību:

- pašvaldība - atbalsts telpas nodrošinājumam, informatīvs atbalsts;
- atkritumu apsaimniekotāji - atbalsts materiālu utilizācijā, informatīvs atbalsts;
- nevalstiskās organizācijas - saturisks un informatīvs atbalsts;
- "Dari pats" un zero waste aktīvisti - saturisks un informatīvs atbalsts;
- vidēji un lieli būvniecības uzņēmumi - iespēja saņemt materiālus kā dāvinājumu vai ziedojumu.

4. KOPIENAS AKTIVIZĀCIJA UN IESAISTE

Lai ieviestu aprites ekonomikas principus dzīvē, jāsāk ar attieksmes maiņu, kura cieši saistīta arī ar patērētāju paradumiem.

Maiņas punktiem ir potenciāls kļūt par nozīmīgiem kopienu centriem, caur papildu piedāvājumiem piesaistot apmeklētājus, tādejādi veicinot aprites ekonomikas principu ieviešanu un paradumu maiņu, kas balstīta plašākā izpratnē.

leguvumi kopienai:

- nodrošina atbalstu mazturīgiem iedzīvotājiem, sniedzot iespēju uzlabot savu dzīves telpu un vidi;
- veicina cilvēkā kā sabiedrības individuā, ļoti būtisku vērtību stiprināšanu un izaugsmi – spēju dalīties, atbalstīt līdzcilvēkus ar to, kas tev ir, vienlaikus rūpējoties arī par vidi un ilgtspēju;
- veicina sabiedrībā jēgpilnu brīvā laika pavadīšanu – punkta brīvprātīgajiem aktīvistiem iesaistīšanās ilgtspējas veicināšanas aktivitātēs veidojas par hobiju;
- nodrošina iespēju praktizēt ilgtspējīgu dzīvesveidu un apiešanos ar resursiem;
- Mācīties darot (*learning by doing*) – maiņas punkta darbība sniedz izglītojošu pienesumu par ilgtspējīga dzīvesveida nozīmīgumu, resursu ekonomisku un pārdomātu izlietošanu globālo klimata pārmaiņu un vides piesārņojuma kontekstā; materiālu radošu pielietojumu; materiālu pareizu utilizāciju un tuvākajām utilizācijas iespējām apkārtnē.

DER ZINĀT: PIEEJA TELPAI IKVIENAM

Remontmateriālu maiņa vai tirgošana par simbolisku samaksu ir iespēja arī maznodrošināto grupām uzlabot savu vides kvalitāti. Jāņem vērā, ka maiņas punktu var apmeklēt arī cilvēki ar kustību traucējumiem, jaunās māmiņas, seniori. Tādēļ būtiski domāt par maiņas punkta pieejamību ne tikai no autobraucēju perspektīvas, bet arī kāda būs piekļuve telpai ratiņkrēslā, ar bērnu ratiņiem u.tml.

IETEIKUMS:

Lūgt apmeklētājus iepriekš telefoniski pieteikt apmeklējumu ir ne tikai labs veids, kā informēt par pieņemamo un pieejamo sortimentu, bet arī vienoties par iespējām uzņemt apmeklētājus ar īpašām vajadzībām.

NOSLĒGUMA SECINĀJUMI

Aprites ekonomika ir šeit, lai paliktu. Uz kopējā globālo vides problēmu fona izšķiroši ir tikai tas, cik ātri mēs, kā sabiedrība veicināsim paradigmas maiņu, pārejot no lineārās ekonomikas, kuras pamatā ir *paņem - lieto - izmet* uz kopīgu, integrētu, noslēgtu sadarbības ciklu.

Maiņas punkti Latvijā uzskatāmi, kā viens no efektīvākajiem praktiskajiem soļiem uz šo pārēju, jo veicina ne tikai saprātīgu resursu izmantošanu, ar vienkāršu maiņas principu, bet arī *maiņu* sabiedrības izpratnē par kopīgu nākotni un soļiem uz to.